

N:o 6.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken samt till lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen; gifven Stockholms slott den 30 december 1898.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1:o) lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman;
- 2:o) lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken; samt
- 3:o) lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

L. Annerstedt.

Förslag

till

Lag

om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada,
som förorsakats af embets- eller tjänsteman.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Tillgriper och förskingrar embets- eller tjänsteman, som enligt 1 kap. utsökningslagen eger att med utsökningsmål taga befattning, penningar, värdehandlingar eller annat, som han enligt utsökningslagen fått om händer, skall ersättning för det tillgripna och förskingrade utgå af allmänna medel.

2 §.

Är embets- eller tjänstemannen af domstol förklarad saker till tillgreppet och förskingringen, skall den, som vill för det tillgripna och förskingrade erhålla ersättning af allmänna medel, inom sex månader från den dag, då domstolens utslag meddelades, till Konungens befallningshafvande i det län, der den brottslige haft sin befattning, ingifva sin till kammarrätten ställda ansökning om ersättningens utbekommande. Har embets- eller tjänstemannen affidit eller rymt, och kan i följd deraf frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej af domstol prövas, skall ansökningen ingifvas inom sex månader från den dag, Konungens befallningshafvande låtit i allmänna tidningarne kungöra, att brist yppats i medel eller annat, som den döde eller afvikne i kraft af sin tjänst haft om händer.

Inkommer ej ansökningen inom den tid nu är sagd, hafve sökanden sin rätt mot kronan förlorat.

3 §.

Har ansökning, som i 2 § afses, till Konungens befallningshafvande inkommit, åligger det Konungens befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till kammarrätten insända; och varde kammarrättens advokatfiskal i målet hörd.

Pröfvar kammarrätten sökanden hafva visat sin rätt, varde ersättning honom tillerkänd. I annat fall hänvise kammarrätten sökanden att efter stämning utföra sin talan vid allmän underrätt i den ort, der tillgreppet och förskingringen egt rum.

Öfver kammarrättens utslag må ej klagan föras.

4 §.

Varder sökanden hänvisad att sin talan vid allmän domstol utföra, stånde ock kronan fritt att genom sakens instämmande äska pröfning af sökandens rätt.

5 §.

Har ersättning enligt denna lag utgått, ege kronan att söka sitt åter af den eller dem, som äro för det tillgripna och förskingrade ansvarige.

6 §.

Varder embets- eller tjensteman, som förklarats saker till tillgrepp och förskingring, frikänd i högre rätt, ege kronan söka återvinning af hvad såsom ersättning enligt denna lag blifvit utbetaldt.

7 §.

Hvad förut i denna lag är stadgadt skall ega tillämpning jemväl der embets- eller tjensteman, hvarom i 1 § sägs, tillgriper och förskingrar

hvad han fått om händer enligt särskilda stadganden om utmätning för kommunalutskylder, allmänna afgifter med mera, influtna bötesandelar, hvilka ej tillkomma kronan, eller

hvad för fullföljd af talan blifvit nedsatt och å tjenstens vägnar af honom tagits om händer;

så ock der kronofogde tillgriper och förskingrar andra medel, som i fögderiets specialräkning skola redovisas eller eljest af honom å tjenstens vägnar till redovisning emottagits.

I fall, som i denna § sagda äro, skall dock ersättning af allmänna medel ej utgå för hvad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar af stadens medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken.

Häri genom förordnas, att 17 kap. 11 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

Derefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, Rikets Ständers, städers och allmänna af Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättingars fordringar hos de tjenstemän, som äro satta att deras inkomster uppbära, för hvad af sådan uppbörd hos dem inestår; så ock fordringar i öfrigt hos kronans embets- eller tjenstemän för egendom, som desse, i och för embete eller tjenst, emottagit. Har ersättning af allmänna medel utgått för hvad embets- eller tjensteman tillgripit och förskingrat, skall, der kronan af honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.

Hvad nu är stadgadt skall icke ega tillämpning i förmånsrättstvister, hvilka göras anhängiga före utgången af december månad 1899.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§
utsökningslagen.

Häri genom förordnas, att 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

85 §.

Utmätningssmannen åligger att, då fast egendom blifvit tagen i mät, genast anmäla det hos öfverexekutor och tillika, om gäldenären vid utmätningen uppgifvit auktionsställe, såsom i 94 § sägs, gifva det tillkänna.

Då fast egendom blifvit utmätt, vare utmätningssmannen pliktig att genast å landet till domaren och i stad till rätten insända bevis om utmätningen, innefattande uppgift om beloppet af den fordran, för hvilken utmätningen egt rum, samt huruvida samma fordran är in-tecknad eller icke in-tecknad äfvensom hvad i öfrigt kan vara erforderligt för att tydligt utmärka, hvilken den fordran är, hvarför utmätningen skett.

Myndighet, som enligt 28 § meddelat förordnande om fast egendoms försäljning eller hos hvilken, jemlikt 51 § konkurslagen, äskats försäljning af konkursbos fastighet i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad, vare ock pliktig att bevis derom ofördröjligen insända, å landet till domaren och i stad till rätten.

86 §.

Har borgenär, som sökt utmätning, lemnat gäldenär anstånd med betalningen, må ej målet derigenom uppehållas utöfver sex månader från den dag, då utmätningssmannen mottagit de i 54 eller 56 § omförmälda

handlingar. Fortfar anståndet vid utgången af nämnda tid, vare ansökningen förfallen och gånge verkställd utmätning åter.

143 §.

Medel, som till utmättningsman influtit och borgenär tillkomma, skola, utom i fall som i 137 § sägs, hos utmättningsmannen hållas borgenären till handa under åtta veckor från den dag borgenären eger rätt att medlen utfå. Varda medlen ej under den tid eller derefter före ingången af nästföljande kalendermånad af borgenären lyftade, skola de ofördröjligen af utmättningsmannen i länets ränteri nedsättas; och ege utmättningsmannen sedermera att med beviset om nedsättningen till borgenären redovisa. Der fordringsbevis, som för utmättnings vinnande blifvit af borgenär aflemnadt, bör efter målets handläggning till honom återställas, skall handlingen hos utmättningsmannen hållas borgenären till handa under åtta veckor; och gälle i öfrigt om sådan handling hvad nyss är om influtna medel stadgadt.

Försummar borgenär att ur utmätt egendom taga betalning, hafve ej rätt till ränta från den tid det af honom berott att betalning njuta, der ej på grund af stadgandet i 138 § sådan ränta må honom tillgodokomma.

Har någon fått lyfta köpeskillingsmedel, innan frågan om bättre rätt dertill blifvit slutligen pröfvad, och finnes han sedan pliktig att det lyftade eller någon del deraf återbära, gälde ränta efter sex för hundra om året.

164 §.

All nödig kostnad för utmätning samt utmätt egendoms vård och försäljning, så ock för köpeskillings fördelning skall ur den utmätta egendomen gäldas; kostnad, som ej sålunda gulden varder, skall af sökanden betalas och må, der den ej vid anfordran gäldas, hos honom utmätas.

Sökes utmätning på grund af dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, vare sökanden pliktig att utmättningskostnaden förskjuta, om utmättningsmannen det äskar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900. Mål, som vid den tid redan äro anhängiga, skola behandlas efter äldre lag.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 15 oktober 1897

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Statsråden: friherre ÅKERHJELM,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON,
ANNERSTEDT,
VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet:

att — sedan komitén för utredning, huruvida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna ikläda sig ansvar för skada och förluster, som kunna varda enskilde samhällsmedlemmar tillskyndade genom felaktig embetsförvaltning af de myndigheter, hvilka jemlikt 1 kap. utsökningslagen den 10 Augusti 1877 med utsökningsmål hafva befattning, med skrifvelse den 24 januari 1896 öfverlemnad, bland annat, af komiterade utarbetade förslag till

1) lag angående ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, försakad af embets- eller tjänsteman, som med utsökningsmål har befattning;

- 2) lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken; samt
- 3) lag angående ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ ut-sökningslagen den 10 augusti 1877;

samt Kongl. Maj:t förordnat, *dels* den 14 februari 1896 att öfver-ståthållareembetet och Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande i länen skulle anbefallas inkomma med underdåniga utlåtanden öfver för-slagen, *och dels* den 19 sistlidne februari att kammarrätten skulle an-befallas afgifva underdånigt utlåtande öfver det första af här ofvan omförmälda förslag; — de sålunda infortrade utlåtandena numera af-gifvits; och hemställde föredraganden i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte förordna, att öfver förberörda tre lagförslag högsta domstolens utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till hvad föredraganden sålunda hemställt täcktes
Hans Maj:t Konungen, uppå tillstyrkan jemväl af
statsrådets öfrige ledamöter, i nåder lemna bifall.

Ex protocollo
Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol onsdagen den 18 maj 1898.

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden *Skarin,*
Lilienberg,
Huss,
Lindbäck,
Thollander.

Sedan, jemlikt högsta domstolens beslut den 28 oktober 1897, handlingarna rörande de till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till

1:o) lag angående ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, förorsakad af embets- eller tjänsteman, som med utsökningsmål har befattning,

2:o) lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken, samt

3:o) lag angående ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen den 10 augusti 1877,

mellan högsta domstolens ofvanbemälde ledamöter cirkulerat, företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande ett tryckt exemplar af berörda förslag bilagdt detta protokoll.

1:o) *Förslag till lag angående ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, förorsakad af embets- eller tjänsteman, som med utsökningsmål har befattning.*

Mot detta förslag framställdes inom högsta domstolen följande anmärkningar:

Vid 1 §.

Justitierådet *Skarin* yttrade:

»Komitén har begränsat statens ansvarighet för egendom, som statens tjenare enligt utsökningslagen eller eljest af anledning, som i 7 § omförmäles, fått om händer, till det fall, att egendomen af statstjenaren tillgripes och förskingras; hvaraf således följer, att statsansvarighet icke skulle ega rum för egendom, som genom annan statstjenarens brottslighet, eller genom hans vangömmo eller vållande förkommer, eller som genom olyckshändelse förstöres, under det egendomen befinner sig i statstjenarens vård. Att staten bör ersätta förlust, som drabbar den enskilde i följd af statstjenarens oärlighet är väl alldeles i sin ordning; men det synes kunna ifrågasättas, huruvida ej redan med nu gällande lagstiftning statens ansvarighet för enskildes egendom, som statens tjenare under ifrågavarande förhållanden får om händer, i vissa fall måste anses vara vida mera omfattande än som nu föreslås. Skulle så befinnas, lärer väl, då nu härom skall lagstiftas, och meningen ju är, icke att inskränka, utan tvärtom att utvidga statsansvarigheten, denna i den blifvande lagen böra få större utsträckning än den föreslagna.

Lagen ålägger i vissa fall (komitén hänvisar härom, sid. 56, till 26 kap. 1 §, 30 kap. 5, 18 §§ R. B. och K. F. d. 19 juli 1815) den enskilde att för fullföljd af talan nedsätta sin egendom i förvar hos vissa statstjenare, bland andra Konungens befallningshafvande, som ju är en sådan embetsman, som i förslaget 1 § afses; och förslaget stadganden om statens ansvarighet skulle således, jemlikt förslaget 7 §, vara tillämpliga i fråga om en dylik nedsättning.

Jag har mig ej bekant om något särskildt lagbud för närvarande finnes rörande statens ansvarighet i ett sådant fall; ej heller har jag påträffat något rättsfall, då omfånget af denna ansvarighet blifvit af domstol pröfvadt.

Men om en enskild person, som i följd af lagens bud måst för fullföljd af talan deponera egendom hos Konungens befallningshafvande, d. v. s. i landtränteriet, och deröfver fått behörigt, i landskontoret annoteradt qvitto, derefter skulle begära och visa rätt att återfå depositionen, lärer han väl ej kunna afvisas med det besked, att den deponerade egendomen vore förkommen i följd af en numera insolvent tjenstemans vangömmo eller vållande eller genom olyckshändelse. Skulle den enskilde ej nöjas med dylikt svar utan i domstolsväg vända sig

mot kronan, såsom efter hans förmenande ansvarig för depositionen, lärer väl ej kronan med framgång kunna invända, att kronan i ty fall ej hade något ansvar och att i allt fall, då ej visadt vore, att den deponerade egendomen af den tjänsteman, som haft den om händer, tillgripits och förskingrats, någon ersättning af allmänna medel ej kunde lemnas. För min del kan jag ej se annat, än att kronan skulle, enligt allmänna rättsgrunder och jemlikt 12 kap. handelsbalken, dömas såsom depositarie att till deponenten utgifva full ersättning för det deponerade. Detta synes mig alldeles påtagligt, åtminstone i det fall, att depositionen, såsom nästan alltid är händelsen, utgjorts af penningar. Genom insättningen i ränteriet och annotationen i landskontoret måste de insatta penningarne anses hafva ingått i kronans kassor; och kronan måste säkerligen, utan hänsyn till hvilken minskning dessa kassor undergått genom någon tjänstemans oärlighet eller vårdslöshet eller genom olyckshändelse, stå i fullt ansvar för depositionens tillhandahållande till vederbörande. Men äfven i det fall att depositionen utgjorts af annan egendom än penningar, hvilket väl numera nästan aldrig inträffar, synes statens ansvarighet ej böra vara mindre. I likhet med annan depositarie, bör kronan svara för skada genom vangömmo eller vållande. För skada genom olyckshändelse svarar visserligen i regeln ej depositarie, men när, såsom här är förhållandet, deponenten ej sjelf får välja depositarie utan måste i följd af lagbud anförtro sin egendom åt statens eller dess tjenares vård, synes full rättsgrund finnas för statens ansvarighet för depositionen jemväl för det fall att den deponerade egendomen skulle förstöras genom olyckshändelse.

Förslaget inskränker emellertid statens ansvarighet för depositioner af ofvanomförmälda slag (1 och 7 §§ i förslaget) till allenast det fall att egendomen tillgripes och förskingras af den statstjenare, som å tjänstens vägnar fått egendomen om händer, och fritager således staten från ansvar, då egendomen under depositionstiden på annat sätt förkommit. Förslaget gör således i detta fall statens ansvarighet mindre än den, efter mitt förmenande, nu är och bör vara, hvilket väl får anses rakt strida mot den ifrågasatta lagstiftningens syfte.

Hvad beträffar egendom, som exekutor enligt utsökningslagen får om händer, anses väl för närvarande staten i regeln därför ej ansvarig. Dock torde detta ej gälla alldeles utan undantag. Enligt 136 och 137 §§ utsökningslagen skall under vissa förhållanden köpeskillingen för exekutivt såld fastighet i länets ränteri nedsättas; och tvifvel synes ej kunna uppstå derom, att staten för dessa depositioner står i alldeles samma ansvar som för andra sådana. Enligt förslaget skulle emellertid

statens ansvarighet för sådana medel inskränkas till det fall, att vederbörande tjänstemän, som finge medlen om händer, tillgrepe och förskingrade dem. Således skulle förslaget äfven härutinnan medföra en förminskning af statsansvarigheten.

För statens fulla ansvarighet för exekutivt uttagen egendom, så länge den är i exekutors vård, synas tala kanske ännu starkare skäl än för statens ansvarighet för depositioner. Då staten genom exekutor fråntager den enskilde eller omhändertager hans egendom, kan sådant ej af den enskilde förhindras. Han är skyldig öfverlemna sin egendom till den exekutor, som enligt lag eller förordnande är behörig att verkställa exekutionen, och har härutinnan icke ens, såsom i fråga om depositioner i viss mån eger rum, någon valrätt. (Vid vissa i lag föreskrifna depositioner kan ju deponenten välja emellan t. ex. Konungens befallningshafvande och taka händer eller emellan Konungens befallningshafvande och kronofogde.) När staten genom sina tjänare omhändertager enskild persons egendom och sålunda sätter honom ur stånd att sjelf den vårda, synes rättvist, att staten också svarar för den omhändertagna egendomen, så länge den är i statens eller dess tjenares vård.

Denna skyldighet för staten synes så mycket billigare, som staten, hvilken ju har till sitt förfogande nödiga medel för exekutionsväsendets upprätthållande, pröfvar den säkerhet, exekutor ställer för omhänderfående medel, väljer exekutor och kontrollerar hans embetsutöfning.

Det är nog sant, att de flesta fall af brist eller balans hos exekutor uppkommit genom tillgrepp och förskingring å hans sida och att således förslaget med sitt stadgande om statsansvarighet i detta fall afhjelper det viktigaste och mest kännbara behofvet härutinnan. Men det kan mycket lätt inträffa och har äfven inträffat, att balans hos exekutor uppstått, utan att den förorsakats genom någon exekutors oärlighet eller åtminstone utan att sådan kunnat styrkas. Bristen kan hafva föranledts genom vårdslöshet (penningar kunna hafva tappats eller förlagts) eller genom olyckshändelse (t. ex. brand eller stöld af annan person). Att i dessa fall den enskilde skulle afvisas dermed, att som det ej kunnat visas, att de förkomna medlen blifvit af exekutor tillgripna och förskingrade, finge den enskilde sjelf vidkännas förlusten, synes mig väl hårdt och obilligt; allrahelst staten genom att ikläda sig den vidsträcktare ansvarigheten icke torde behöfva löpa någon nämnvärd risk. Staten har ju i sin hand att affordra exekutorer betryggande säkerhet för omhänderfående medel och att genom noggrann och oafslätlig kontroll öfver exekutorernas embetsutöfning samt genom före-

skrift om försäkring af omhändertagen egendom förekomma förlust i de ganska sällsynta fall då brist hos exekutor förefinnes utan att vara föranledd af hans tillgrepp och förskingring.

Samma statsansvarighet, som jag för min del anser redan nu ega rum i fråga om depositioner och böra stadgas beträffande exekutionsmedel, torde af enahanda grund böra gälla äfven i fråga om de medel, som statstjenare af öfriga i förslaget omnämnda anledningar får om händer.

Statens ansvarighet i alla dessa fall, hvilken, såsom redan nämnts, redan nu torde i vissa fall sträcka sig äfven till skada genom olyckshändelse och som synes mig i regeln böra få dylik omfattning, skulle således vara alldeles oberoende af felaktighet å statstjenarens sida, och grundas på statens naturliga förbindelse att svara för den egendom, som staten tvingar den enskilde att i statens vård öfverlemna. Vid sådant förhållande kan det ju ej vara riktigt, äfven om man i öfrigt måste medgifva lämpligheten att i fråga om statsansvarigheten låta lagstiftningen fortgå successivt, att genom en särskild lag proklamera statsansvarighet för skada genom ett visst slag af brottslighet hos dess tjenare, då sådan ansvarighet af annan grund och i långt större omfattning eger eller bör ega rum.

För min del är jag derför af den mening, att statens ansvarighet för egendom, hvarom nu är fråga, bör utsträckas jemväl till skada genom vangömmo eller vållande och genom olyckshändelse, möjligen med det undantag, att statsansvarighet ej bör ega rum i det fall, att olyckshändelsen varit af sådan beskaffenhet, att den skäligen må antagas skolat hafva inträffat äfven om egendomen varit i egarens vård.

En sådan utsträckning af statsansvarigheten nödvändiggör emellertid en väsentlig omarbetning af förslaget.»

Vid 2 och 3 §§.

Justitierådet *Thollander* anförde:

»Ehuru komiterade i motiven såsom ett oeftergiftigt vilkor för inträdandet af statens ersättningsskyldighet framhållit, att en förbrytelse af den i § 1 angifna beskaffenhet blifvit på ett tillförlitligt sätt konstaterad, föreslå komiterade, att en ansökning om ersättning skall kunna prövas och bifallas så snart en allmän domstol, lägre eller högre, förklarar embets- eller tjenstemannen saker till tillgrepp och förskingring. Såsom det hufvudsakliga skälet härtill framhålles fördelen för den till

ersättning berättigade att utan för långt dröjsmål kunna utfå sin ersättning. Utan att underkänna vigten af detta skäl torde man dock kunna påstå, att staten genom att åtaga sig omedelbar ersättningsskyldighet i detta fall bereder den, som lidit skada, all den fördel, som skäligen kan fordras, och att det knappast kan vara lämpligt att, sedan genom stadgandet i § 1 statens ersättningsskyldighet blifvit bunden vid viss förutsättning, staten går ännu längre och åtager sig att förskottsvis betala denna ersättning, innan förutsättningen för inträdandet af ersättningsskyldigheten blifvit till fullo ådagalagd. Härtill kommer, att, äfven om de fall äro temligen sällsynta, då en embets- eller tjänsteman, som förklarats saker till tillgrepp och förskingring, frikännes i högre rätt, staten dock, vid möjligen inträffande fall af sådan beskaffenhet, med all sannolikhet skulle komma att gå förlustig den i förskott utbetalda ersättningen eller i bästa fall efter rättegång återfå större eller mindre del deraf. Då olägenheten häraf kunde undvikas och frågan förenklas, derest såsom vilkor för erhållande af ersättning fasthöles, att det utslag, hvarigenom en embets- eller tjänsteman blifvit dömd, vunnit laga kraft, anser jag § 2 böra i sådan rigtning ändras.

De föreslagna bestämmelserna rörande behandlingen af ersättningsanspråk, som i lagförslaget afses, innebära, att hvarje dylikt anspråk redan från början skall handläggas såsom en rättstvist mellan den, som framställer anspråket, å ena sidan och kronan å den andra. Kammarrätten, som enligt förslaget har att i första hand upptaga anspråket, intager dervid ställningen af en specialdomstol med befogenhet att med bindande verkan godkänna eller förkasta anspråket. Häraf är det en naturlig följd, att, såsom i förslaget stadgas, rätt till klagan öfver kammarrättens utslag måste stå öppen så väl för den enskilde parten som för kronan, likasom att sådan klagan föres i högsta domstolen. Den process, som sålunda i en eller två instanser föres mellan den enskilde och kronan, leder emellertid enligt förslaget icke under alla förhållanden till afgörande af tvistefrågan. I alla sådana fall, der hvarken anspråkets befogenhet är fullt styrkt eller dess orättmätighet uppenbar, skall nemligen enligt hvad i 3 § stadgas frågan af kammarrätten eller eventuelt af högsta domstolen hänskjutas till allmän underrätt. En sådan utgång innebär, att den föregående behandlingen af frågan varit förfelad och det stundom afsevärda uppehåll, som deraf föranledts, ändamålslost. En fullständigt ny rättegång måste anhängiggöras, och då äfven denna kan komma att fullföljas i högre rätt, kan det inträffa, att det definitiva afgörandet ej eger rum, förr än frågan behandlats i

ej mindre än fem instanser. Att under dylika förhållanden en öfver höfvan lång tid måste åtgå för frågans slutliga pröfning är uppenbart.

Hvad sålunda anförts torde utvisa olämpligheten af den dubbla behandling vid specialdomstol och allmän domstol, som enligt förslaget skulle kunna ega rum. Till undvikande deraf erbjuda sig — för så vidt man öfverhufvud fasthåller den tvifvelsutan välgrundade uppfattningen af ersättningsanspråkets natur af en verklig rättsfråga — allenast två utvägar: att låta frågan under alla förhållanden afgöras af en speciel domstol, och då naturligen på grundvalen af ett skriftligt och summariskt förfarande, eller att hänvisa hvarje uppkommen tvist till allmän domstol. Den förra af dessa utvägar skulle tvifvelsutan i flertalet fall leda till fullt tillfredsställande resultat. De upplysningar, som vanligen före frågans anhängiggörande vunnits rörande brottets tillvaro och omfattning, kunna nemligen i allmänhet antagas erbjuda så tillräckligt material för frågans bedömande, att någon vidare utredning ej behöfver ifrågakomma. Såsom i lagförslaget motiv närmare framhålles, kunna emellertid fall förekomma, der det vore mindre lämpligt att beröfva parterna möjlighet att under den vanliga rättegångsordningens former utreda och styrka sina påståenden; och med hänsyn härtill torde det senare alternativet — tvistens förläggande till allmän domstol — vara att föredraga. Detta innebär emellertid icke med nödvändighet, att anspråket redan från början skulle framställas genom anhängiggörande af rättegång mot kronan. En dylik anordning skulle i alla de fall, der anspråkets rättmätighet från första stund vore uppenbar och något bestridande från kronans sida alltså ej kunde förväntas, allenast föranleda onödig kostnad och tidspilla. Lika naturligt som det i allmänhet är, att en rättstvist anhängiggöres först då enskild uppgörelse ej kunnat åstadkommas, synes det i förevarande fall vara, att rättegång ifrågakommer endast då olika meningar om kronans ersättningsskyldighet verkligen yppas. Det synes mig därför, att någon form borde stadgas för erhållande af ett beslut från kronans sida, huruvida fordrad ersättning må kunna utan domstols åläggande utbetalas, och torde hinder ej möta att göra det till en *skyldighet* för den, som anser sig till ersättning berättigad, att innan han vid domstol anhängiggör sitt anspråk framställa detsamma för pröfning i nyss angifna hänseende. Beslutanderätten härutinnan synes mig böra utöfvas af Kongl. Maj:t efter ansökning ingifven till justitiedepartementet. Till undvikande af oskäligt dröjsmål med ersättningsfrågans afgörande och deraf följande olägenheter för kronan, torde viss fatalietid lämpligen kunna stadgas såväl

för anspråkets framställande hos Kongl. Maj:t som för rättegångs anhängiggörande.

Under återopande af hvad jag nu anfört hemställer jag, att 2 och 3 §§ måtte i öfverensstämmelse dermed omarbetas.»

Justitierådet *Lindbäck* yttrade:

»Lika med justitierådet *Thollander* och på af honom anförda grunder anser äfven jag statens ersättningsskyldighet ej böra inträda förr än det utslag, hvarigenom embets- eller tjänstemannen förklarats saker till tillgreppet och förskingringen, vunnit laga kraft.

Erfarenheten lär gifva vid handen, att exekutorer ganska sällan komma i tillfälle att förskingra annan egendom än penningar. Enär svårighet vanligen icke möter att få utrönt beloppet af de förskingrade medlen, torde vid de flesta förskingringsbrott, hvarå lagförslaget har afseende, ransakningen med den brottslige eller, derest ransakning af skäl, som i 2 § anges, ej kan ega rum, den inventering eller undersökning, som skall ligga till grund för utfärdandet af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i samma § antydda kungörelse, i regeln gifva tillräckligt stöd för den genom brottet skadelidandes anspråk på ersättning af allmänna medel, så att anspråkets rättmätighet icke med fog kan dragas i tvifvel. I de fall åter, då vederbörande å kronans vägnar vare sig i följd deraf, att erforderlig upplysning rörande skadans omfång icke anses vara förebragt, eller af annan orsak finna framställd ansökan om ersättning böra helt och hållet eller delvis afslås, föreligger en verklig rättstvist, hvilken, särskildt med hänsyn dertill, att den i allmänhet torde bero på utredning angående värdet af fordringsbevis eller annan af den brottslige förskingrad lösegendom, synes böra handläggas af underrätten i den ort, der brottet timat, vid hvilken domstol omförmälda utredning lättast och säkrast kan åvägbringas. I betraktande häraf och då de föreslagna bestämmelserna rörande behandlingen af ersättningsanspråk mot kronan synas, på sätt i justitierådet *Thollanders* yttrande närmare utvecklats, leda till allt för stor tidsutdrägt med frågans afgörande och torde kunna, till bättnad för så väl kronan som den enskilde, väsentligen förenklas, hemställer jag, huruvida icke föreskrifterna i ämnet lämpligen må inskränkas derhän: *att* den ersättnings sökande skall, vid äfventyr att han förlorar sin rätt mot kronan, inom sex månader från den dag, då laga kraft åkommit domstolens utslag i ransakningsmålet, eller Kongl. Maj:ts befallningshafvande låtit i allmänna tidningarne kungöra, att brist yppats i medel eller annat, som afliden eller rymd embets- eller tjänsteman i kraft af sin tjänst haft om händer, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifva sin till

Kongl. Maj:t ställda ansökning om ersättnings utbekommande; att Kongl. Maj:ts befallningshafvande åligger att ansökningen jemte eget utlåtande till justitiedepartementet insända; samt att Kongl. Maj:t pröfvar ersättningsfrågan, med hänvisning för sökanden, derest hans ersättningsanspråk afslagits eller endast till en del bifallits, att sin talan, i den mån Kongl. Maj:ts beslut dertill föranleder, efter stämning mot kronan utföra vid allmän domstol i den ort, der tillgreppet och förskingringen egt rum; och torde af enahanda skäl, som föranledt komiterade att föreslå en fatalietid af sex månader för ingifvande af ansökan om ersättning, samma fatalietid, räknad från dagen för Kongl. Maj:ts beslut, böra stadgas för anhängiggörande af stämningstalan mot kronan.»

Justitierådet *Huss* instämde med justitierådet Lindbäck.

Justitierådet *Lilienberg* utlät sig:

»Jag är af samma mening som justitierådet Lindbäck men hem ställer, om det ej borde bestämdt utsättas, både, såsom kammarrätten hemställt, till hvilken befallningshafvande ansökningen bör inlemnas, och hvilket forum, som skall upptaga rättstvisten. I sistnämnda afseende kunde det annars vara ganska tvifvelaktigt, hvar talan skall anhängiggöras.

I öfrigt ville jag hemställa, om icke de föreslagna stadgandena, med afseende å den längre tid, som kan komma att förflyta intill medlens utbetalande, borde innehålla, att den ersättning, som på ena eller andra sättet bestämmes, skall omfatta äfven ränta eller dylik godtgörelse, beräknad från den tid medlen bort vara hos embets- eller tjänstemannen tillgängliga.»

Justitierådet *Skarin*, som ansåg sig, för den händelse att hvad han vid 1 § yttrat om behovet af förslagets väsentliga omarbetande ej skulle finnas förtjent af afseende, böra uttala sig rörande förslagets särskilda bestämmelser, instämde i hvad justitierådet Lindbäck rörande 2 och 3 §§ yttrat.

Vid 4 §.

Högsta domstolen anmärkte, att, derest, såsom vid 2 och 3 §§ hemstälts, viss fatalietid stadgas för talans instämmande till domstol, torde rätt till provokatorisk talan för kronan ej behöfva ifrågakomma och förevarande § alltså böra utgå.

Vid 6 §.

Högsta domstolen anmärkte, att, i händelse dess hemställan, att ersättningsfrågan ej måtte få upptagas förr än laga kraft åkommit

utslag, hvarigenom förskingringsbrottet konstaterats, godkändes, blefve deraf en följd att denna § borde utgå.

Justitierådet *Thollander* anförde vidare:

»Beträffande §§-nas ordningsföljd synes det mig som om, då innehållet af § 7 innefattar en utsträckning af hvad i § 1 stadgas, förstnämnde § bort hafva sin plats i omedelbart sammanhang med § 1. Derigenom vunnas mera öfverskådlighet, i det att först angåfves hela omfattningen af den ansvarighet staten iklädde sig, och derefter de former, under hvilka denna ansvarighet kunde göras gällande.

I afseende å titeln till förevarande lagförslag hemställer jag, att densamma, såsom onödigt vidlyftig, måtte på lämpligt sätt förkortas. Orden: »i vissa fall» torde i alla händelser kunna utgå, (jfr »Lag angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade och dömd») och kunde titeln möjligen lyda: Lag angående ersättning af allmänna medel för skada genom brott af vissa embetsmän».

Justitierådet *Lilienberg* yttrade:

»Angående förenklingen af lagens *rubrik* synes det mig vara nog, om deri angåfves, att lagen handlade om ersättning af statsverket för förskingrade medel».

2:o) *Förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken.*

Justitierådet *Thollander*, med hvilken justitierådet *Huss* instämde, anförde: Det föreslagna tillägget till denna §, enligt hvilket staten, då den ersatt egendom, som af embets- eller tjänsteman förskingrats, skulle för sin regressfordran hos den brottslige åtnjuta förmånsrätt, vore, såsom af motiven framginge, grundadt på den uppfattning, att staten i och med ersättningens utbetalande borde inträda i samma rättsliga ställning gent emot brottslingen, som förut intagits af den, till hvilken ersättningen utgätt. Uppenbarligen kunde stadgandet ock endast från en dylik ståndpunkt anses berättigadt. Det kunde emellertid sättas i fråga, huruvida förslaget genomförande icke i sjelfva verket skulle för vissa fall bereda staten bättre rätt än som tillkommit egaren af det förskingrade. Enligt ordalydelsen af de för närvarande gällande och i förslaget bibehållna bestämmelserna i förevarande lagrum vore det nemligen ej hos andra embets- eller tjänstemän än kronans, som enskilda personer egde förmånsrätt för fordran, som uppkommit genom egendoms förskingring; och i fråga om vissa af de exekutiva organ, för hvilkas förskingringsbrott staten enligt hvad nu föresloges skulle ikläda sig ansvarighet, kunde det med skäl dragas i tvifvelsmål, huruvida de

borde under uttrycket kronans embets- eller tjänstemän inbegripas. Detta gälde nemligen de i städerna tillsatta exekutorer, hvilka, såsom i allmänhet antagna och aflönade af stadskommunerna sjelfva, närmast vore att anse såsom dessa kommuners tjänstemän.

Med hänsyn till det sålunda anförda hemställdes om sådan ändring i förevarande §, att de särskilda stadgandena om förmånsrätt för den enskilde målsegandens skadeståndsfordran och för kronans genom skadeståndets utgifvande uppkomna regressfordran blefve till sin omfattning fullt öfverensstämmande.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade:

»Den lagskipning, som enligt motiven föranledt det föreslagna tillägget, har egentligen afsett tillämpningen af denna §:s stadgande om kronans förmånsrätt för förskingrade uppbördsmedel; och då det för öfrigt kan befaras, att antagandet af förslaget lätt kan leda till en sådan lagtolkning, att exempelvis en kronofogde, som på grund af den honom åliggande ansvarighet för länsmans åtgärder ersatt förskingrade medel, skulle, i saknad af uttryckligt stadgande om kronofogden i sådant fall tillkommande förmånsrätt hos länsmannen gå förlustig sådan rätt, hvilken deremot efter nu gällande lag i dess oförändrade skick antagligen tillkommer honom, synes det mig lämpligare, att stadgandet meddelas under den formen, att i 5 § af nästföregående lagförslag bestämmes, att kronan vid återsökandet af utbetald ersättning skall ega samma rätt, som målseganden tillkommit».

3:o) *Förslag till lag angående ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen den 10 augusti 1877.*

Mot detta förslag framställdes inom högsta domstolen följande anmärkningar:

Vid 86 §.

Justitierådet *Thollander*, med hvilken justitieråden *Lindbäck*, *Huss* och *Skarin* instämde, ansåg att, till meningens förtydligande, efter orden »utöfver sex månader» borde tillfogas orden »från den dag, utmätningssmannen mottagit de i 54 eller 56 § omförmälda handlingar».

Justitierådet *Lilienberg* anförde:

»Utom det att den tid, från hvilken de sex månaderna böra räknas, icke finnes angifven, synes förslaget äfven i ett annat afseende

vara otydligt. Då deri stadgas, att målet ej må genom det lemnade anståndet uppehållas utöfver sex månader, stannar man i villrådighet, huru det skall förfaras i det fall, att målet kunnat bringas till slut inom sex månader, men till följd af ett kortare anstånd kommit att uppehållas utöfver denna tid. En förändrad redaktion synes mig derföre erforderlig, dervid nyssnämnda stadgande borde uteslutas, så att lagrummet endast innehölle, att, om lemnadt anstånd fortfar vid utgången af den stadgade tiden, ansökningen skall vara förfallen och utmätningen återgå.»

Vid 143 §.

Justitierådet *Thollander* anförde:

»Beträffande de föreslagna nya bestämmelserna rörande förfarandet med penningemedel, som utmättningsman för borgenärs räkning uppburit, angifver förslaget ej hvilken tid skall tagas till utgångspunkt vid beräkning af de åtta veckor, hvarunder sådana medel skola hos utmättningsmannen tillhandahållas borgenären. Att, såsom i motiven antydes, nämnda tidrymd skall räknas från den dag, då medlen först blifvit för lyftning tillgängliga, kan nemligen ej utan bestämdt stadgande tagas för gifvet. Mot en dylik regel kan för öfrigt erinras, att då det jemlikt 116 § utsökningslagen i fall, hvarom här är fråga, beror af utmättningsmannen att inom vissa gränser bestämma, hvilken dag medlen tidigast få lyftas af borgenären, denne icke utan meddelande härom från utmättningsmannen är i tillfälle att beräkna tiden för medlens öfversändande till ränteriet. Denna olägenhet synes lättast kunna undgåas derigenom, att man låte den föreslagna tiden af åtta veckor löpa från den dag, då medlen enligt 116 § senast skulle vara för borgenären tillgängliga; och hemställer jag, att ett härtill syftande stadgande måtte införas i första punkten af förevarande §.

Det i tredje punkten af denna §:s första stycke upptagna stadgande rörande fordringsbevis, som borgenär för utmättnings vinnande öfverlemnadt till utmättningsman, tarfvar, enligt min tanke, en förändrad affattning, som tydligare än den nu föreslagna angifver, att stadgandet eger tillämpning allenast då efter utmättningsärendets behandling fordringsbeviset skall återställas till borgenären, samt att den tid af åtta veckor, hvarunder beviset i hvarje fall skall tillhandahållas hos utmättningsmannen, bör räknas från den dag borgenärens rätt att återfå beviset inträdt. Under alla förhållanden erfordras, derest min hemställan

i fråga om första punkten godkännes, i sammanhang dermed någon jemkning i redaktionen af tredje punkten.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitieråden *Huss* och *Skarin* instämde, yttrade:

»Då saknaden af närmare föreskrift angående tiden, från hvilken de här omförmälda åtta veckor skola löpa, torde kunna gifva anledning till missförstånd, tillstyrker jag, att §:n i denna del måtte erhålla sådan förändrad affattning, som utmärker, att sagda åtta veckor skola beräknas från det borgenären eger rätt att medlen utfå.»

Justitierådet *Lilienberg* utlät sig:

»Förutom det af andra ledamöter anmärkta förhållande, att bestämmelse saknas från hvad tid de åtta veckorna skola räknas, i hvilket afseende särskilda stadganden erfordras hvad influtna medel angår och beträffande fordringsbevis, som skola återställas, torde äfven böra erinras, att, genom användande af uttrycket »Lag samma vare» i tredje punkten, undantages äfven här det fall, som i 137 § sägs, hvilket dock knappast lärer varit afsedt att undantagas.»

I fråga slutligen om bestämmelsen rörande tiden för den nya lagens trädande i kraft hemstälde justitieråden *Skarin*, *Huss*, *Lindbäck* och *Thollander*, att till förebyggande af hvarje tvifvel derom, att äldre stadganden skulle ega tillämpning å mål, som vid sagda tid vore anhängiga, ett uttryckligt förbehåll derom måtte meddelas.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade härom:

»Det torde knappast vara nödigt att i afseende å de vid lagens trädande i kraft anhängiga utmätningssmål bibehålla vare sig det nuvarande förfarandet, att exekutorerna få hafva medel och fordringsbevis hos sig qvarliggande, eller fordringsegarnes nuvarande obegränsade rätt att lemna anstånd med utmätningens fortgång. Endast för det fall, att borgenär före lagens trädande i kraft lemnat gäldenär anstånd med betalningen, torde böra stadgas, att detta anstånd icke skall medföra sådan verkan, som i 86 § sägs, enär borgenärens utmätningssökning i detta fall icke utan kränkning af hans rätt skulle kunna förklaras förfallen.»

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 30 december 1898

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHIELM,
 WIKBLAD,
 friherre RAPPE,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA,
 CLAËSON,
 DYRSSEN,
Justitieråden: CARLSON,
 WESTRING.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt anmälde i underdånighet:

Högsta domstolens yttrande öfver de enligt statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 15 oktober 1897 till högsta domstolen remitterade förslag till

1) lag angående ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, förorsakad af embets- eller tjänsteman, som med utsökningsmål har befattning;

2) lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken; samt

3) lag angående ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen den 10 augusti 1877.

Efter att hafva redogjort för innehållet af berörda förslag samt högsta domstolens deröfver afgifna utlåtande äfvensom öfriga yttranden i ärendet anförde departementschefen:

»Beträffande det första af de remitterade förslagen — förslaget till lag angående ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, förorsakad af embets- eller tjänsteman, som med utsökningsmål har befattning — har en bland högsta domstolens ledamöter uttalat den mening, att statens ansvarighet för egendom, som embets- eller tjänsteman under de i förslaget angifna förhållanden fått om händer, ej borde, såsom i förslaget skett, begränsas till det fall, att egendomen af stats-tjenaren tillgripits och förskingrats, utan kunna göras gällande äfven der egendomen annorledes vare sig i följd af embetsförseelse eller olyckshändelse gått förlorad eller skadats medan den stått under stats-tjenarens vård. Till stöd härför har hufvudsakligen anförts, att i vissa fall, på hvilka förslaget skulle ega tillämpning — nemligen då egendom blifvit för fullföljd af talan eller enligt utsökningslagens bestämmelser nedsatt i landträneri — staten redan på grund af gällande lagstiftning måste anses stå i ovilkorlig ansvarighet för hvad af dess organer mottagits, samt att i öfriga fall, som af förslaget berördes, rättvisa och billighet syntes kräfva, att staten, då den genom sina exekutiva myndigheter fräntoge den enskilde hans egendom, också utan inskränkning svarade för det omhändertagna, så länge detta vore i statens eller dess tjenares vård.

I anledning häraf må till en början erinras, att, med hänsyn till gällande bestämmelser om handhafvande af de till landtränerierna inflytande medel, hvad der blifvit nedsatt ej lärer kunna hänföras till sådan, af exekutiv myndighet omhänderhafd egendom, som i förslaget afses; och torde alltså förslagets bestämmelser ej medföra någon som helst rubbning i de grundsatser, som kunna anses gälla i fråga om statens ansvarighet för egendom, som i räneri insatts.

Hvad åter angår omfattningen af statens ansvarighet för sådan egendom, som förslaget åsyftar, må väl erkännas, att vissa billighets-skäl synas tala för statens åtagande af ansvarighet ej allenast för förlust, som uppkommer genom egendomens förskingring, utan äfven för skada, som genom annan embetsförseelse eller genom olyckshändelse åkommer egendomen medan den står under embets- eller tjänstemans vård; men att tillräcklig anledning för närvarande föreligger att i lagstiftningen genomföra en så vidsträckt statsansvarighet, synes med fog kunna dragas i tvifvelsmål. I motsats till förskingringsbrotten, hvilka enligt sakens natur förutsätta ekonomiskt obestånd hos den

brottslige, torde öfriga embetsförseelser, om hvilka här kan blifva fråga, endast i sällsynta undantagsfall medföra skada af så stor omfattning, att ersättning ej kan gäldas af den felande sjelf eller öfverordnad tjänsteman, der sådan enligt lag står i ansvarighet för skadan; och att egendom, som för enskild persons räkning omhänderhafves af exekutiv myndighet, genom olyckshändelse går förlorad eller tager skada, torde likaledes vara ytterst sällsynt. Under sådana förhållanden synes något praktiskt behof af en längre gående lagstiftning än den nu föreslagna desto mindre föreligga, som ersättning af allmänna medel äfven utan lagstiftning lärer kunna, der omständigheterna prövas böra dertill föranleda, beredas genom särskildt beviljade anslag. I öfrigt må erinras, att frågan om statens skyldighet att ersätta förlust, som uppkommit genom olyckshändelse, måste bedömas efter helt andra grunder än dem, som i nu förevarande förslag vunnit tillämpning. I betraktande af hvad nu anförts och under erinran tillika, att den framställning från Riksdagens sida, som föranledt utarbetandet af det nu föreliggande förslaget, ej afser skada genom olyckshändelse, äfvensom att Eders Kongl. Maj:ts vid tillsättande af den komité, som uppgjort förslaget, ej funnit komiténs uppdrag böra omfatta frågan om sådan ansvarighet, anser jag mig ej böra tillstyrka, att förslaget varder i enlighet med nyssberörda, af endast en ledamot i högsta domstolen gjorda erinran omarbetadt.

Enligt förslaget skall, så snart en embets- eller tjänsteman af domstol förklarats saker till förskingring af egendom, hvarom här är fråga, ansökning om ersättnings utbekommande af allmänna medel kunna prövas och bifallas utan hinder deraf, att utslaget ej vunnit laga kraft, med rätt för kronan att, i händelse embets- eller tjänstemannen i högre rätt frikännes, söka återvinning af hvad på grund af den lägre domstolens utslag utbetalts. Härutinnan har förslaget föranledt anmärkning af högsta domstolen, som ansett statens intresse kräfva, att såsom vilkor för dess ersättningsskyldighet uppställes, att det fällande utslaget egde laga kraft. Enligt erfarenhetens vittnesbörd inträffar emellertid högst sällan, att en embets- eller tjänsteman, som i lägre domstol pröfvats saker till förskingring, varder i högre rätt frikänd, och i allt fall lärer staten i sådan händelse kunna med sannolikhet påräkna att af sökanden återbekomma det utgifna beloppet. Vid sådant förhållande synas de olägenheter förslagets bestämmelser skulle för staten medföra ej vara af afsevärd betydelse. Deremot måste det, på sätt i förslagets motiv närmare framhålles, anses för målseganden innefatta en väsentlig förmån, att ersättning kan utgå så snart ett fällande domstolsutslag föreligger. Tillräcklig anledning torde därför saknas

att uti ifrågavarande hänseende frångå den ståndpunkt förslaget intager.

I afseende å de i förslagets 2 och 3 §§ upptagna bestämmelser angående behandlingen af ersättningsanspråk mot kronan har högsta domstolen framhållit, att då ersättningsfrågan finge från kammarrätten, der den enligt förslaget skulle anhängiggöras, fullföljas hos högsta domstolen, samt i hvardera af dessa instanser kunde hänvisas till allmän domstol, det slutliga afgörandet understundom ej skulle kunna ega rum förrän frågan genomgått fem särskilda domstolsinstanser; och har högsta domstolen, till åstadkommande af förenkling härutinnan, hemställt om sådan ändring i förslaget, att ersättningsfrågan i första hand komme att behandlas af Eders Kongl. Maj:t i statsrådet och, i händelse anspråket dervid funnes ej kunna omedelbart bifallas, förvisas till allmän domstol att efter stämning anhängiggöras. Den åsyftade förenklingen torde emellertid lämpligen kunna vinnas utan rubbning i det föreslagna stadgandet om ersättningsanspråkets anhängiggörande i kammarrätten. Derest nemligen kammarrättens behandling af ärendet — som enligt förslaget kan utmynna i ett för framtiden bindande ogillande af anspråket — inskränkes till pröfning af frågan, huruvida ersättning bör omedelbart tilläggas sökanden eller denne hänvisas till allmän domstol, synes hinder ej möta att stadga förbud mot klagan öfver kammarrättens utslag. En dylik anordning, hvilken i samma mån som frågans omedelbara hänskjutande till Eders Kongl. Maj:ts pröfning är egnad att afhjelpa de af högsta domstolen anmärkta olägenheter, torde ega företräde bland annat derutinnan, att i händelse yppad balans hos en exekutiv embets- eller tjänsteman omfattar, förutom enskilda medel, jemväl af embets- eller tjänstemannen innehafd kronouppbörd — hvilket enligt erfarenhetens vittnesbörd i allmänhet är fallet — frågan om den enskildes rätt till ersättning af statsmedel esomoftast kan vinna handläggning i sammanhang dermed, att uti det på kammarrättens pröfning ankommande balansmålet det mot den enskilde begångna förskingringsbrottet kommer under bedömande, något som uppenbarligen från såväl målsegandens som det allmännas synpunkt måste anses lämpligt.

Af högsta domstolen har blifvit anmärkt, att viss fatalietid borde bestämmas för ersättningsanspråks anhängiggörande hos allmän domstol i de fall, då enligt 3 § frågan dit hänvisades; i sammanhang hvarmed hemstälts om uteslutande af det i 4 § intagna stadgande om rätt för kronan att genom stämning till domstol påkalla pröfning af ett dit hänvisadt ersättningsanspråk. Då emellertid en bestämmelse, som kan föranleda talans förlust, ej bör utan tvingande skäl meddelas, samt det

ändamål, som den af högsta domstolen förordade bestämmelsen afses att fylla — beredande af utväg för kronan att i tid göra gällande regresstalan mot den brottslige — i lika hög grad uppnås genom det i 4 § införda stadgande, hvilket för öfrigt, på sätt i förslaget motiv erinras, står i öfverensstämmelse med föreskrifter, som lagstiftningen för liknande fall redan innehåller, synes förslaget uti ifrågavarande hänseende böra lemnas orubbadt.

I enlighet med en inom högsta domstolen framställd erinran torde den i 2 § upptagna föreskrift om ansöknings ingifvande till Konungens befallningshafvande böra förtydligas genom uttryckligt angifvande, att härvid afses befallningshafvanden i det län, der den brottslige embets- eller tjänstemannen haft sin befattning.

I fråga om förslaget till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken hafva två ledamöter i högsta domstolen anmärkt, att då, enligt ordalydelsen af de för närvarande gällande och i förslaget bibehållna bestämmelserna i förevarande lagrum, enskilde personer ej hos andra embets- eller tjänstemän än kronans egde förmånsrätt för fordran, som uppkommit genom egendoms förskingring, samt det kunde dragas i tvifvelsmål, huruvida de af städerna antagna och aflönade exekutorer vore att till sådana embets- eller tjänstemän hänföra, det föreslagna tillägget till paragrafen, enligt hvilket kronan i hvarje fall, då den ersatt egendom, som af embets- eller tjänsteman förskingrats, skulle för sin regressfordran hos den brottslige njuta förmånsrätt, möjligen skulle under vissa förhållanden bereda kronan bättre rätt än som tillkommit egaren af det förskingrade.

Enligt min tanke kan emellertid åt nyssberörda stadgande om enskildes förmånsrätt hos kronans embets- eller tjänstemän icke skäligen gifvas en sådan tolkning, att de i städerna tillsatta exekutiva tjänstemän ej komme att derunder inbegripas. Utsökningsväsendet är till sin natur en statsangelägenhet, och de personer, som enligt lag dermed hafva befattning, måste så till vida, oberoende af sättet för deras antagande och aflönande, anses såsom statens tjenare. Vid sådant förhållande torde från den af nyssbemälde ledamöter angifna synpunkt anledning ej föreligga att vidtaga ändring i förslaget.

I förslaget till lag angående ändrad lydelse af vissa §§ i utsökningslagen synas med anledning af erinringar, som inom högsta domstolen framstälts, vissa mindre redaktionsjemkningar böra företagas, hvarjemte sista stycket af 85 § torde böra ändras till öfverensstämmelse med lagen den 1 juli 1898 angående ändrad lydelse af 86 § utsökningslagen».

Departementschefen uppläste härefter särskilda i enlighet med hvad af honom anförts affattade förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken samt till lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen; och hemställde departementschefen, att dessa förslag måtte jemlikt § 87 regeeringsformen för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkta hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle nådig proposition, af den lydelse bilagan litt. E. vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo
Aug. von Hartmansdorff.